

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Огняна Георгиева-Тенева – НБУ
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки
с дисертационен труд на тема:
**„ТРАНСФОРМАЦИИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, ВЪЗХОД И МЕДИЙНА РЕФЛЕКСИЯ
Българското книгоиздаване и българската художествена литература
през 2010–2017 г.“**,
представен от Жана Стефанова Попова –
редовен докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“
на Факултета по журналистика и масова комуникация
с научен ръководител проф. д-р Алберт Бенбасат

През последните години сме свидетели на засилващо се взаимодействие между три важни сфери на културния живот у нас – литературно творчество, издателска дейност и медийна рефлексия. Нарастващият интерес към словесното изкуство от страна на издателства и канали за масово осведомяване създава нова комуникационна ситуация. Фокусирайки вниманието си върху нея, дисертацията на Жана Попова отговаря на обществената потребност от научно опознаване на мостовите между художествената образност, политиките за публикуване на печатни издания и обществените медии.

I. Оценка на качествата на дисертационния труд

Изборът на изследователска тема разкрива добро познаване на състоянието на публичните комуникации у нас и умение за откриване на съществен проблем, който не е бил обект на други цялостни проучвания.

В уводната си част трудът формулира ясно и коректно своя замисъл и очертава интердисциплинарно изследователско поле, чието разработване е важно и значимо от гледна точка на днешната социална комуникация и интегрирането на определени нейни сектори. Разглеждането на взаимодействието между културните феномени художествена литература, издателска дейност и обществени медии създава възможност за извеждане на нови факти, аналizationsонни наблюдения и изводи.

Трудът обосновава убедително избора си да проучва дейността на „Сиела“, „Жанет 45“, „Хермес“, „Колибри“ и „Рива“ – не само защото са едни от най-големите издателства у нас, но и защото имат забележителен принос в утвърждаването на българската белетристика. Другият важен предмет на изследване са няколко обществени медии, проявяващи системен и целенасочен интерес към литературата, нейните създатели и реципиенти. По този начин трудът на Жана Попова обхваща всички актьори в полето на художествената комуникация – писатели, медиатори и читатели.

При разкриване ролята на издателствата и медиите за популяризиране на българския художествен наратив дисертацията използва подходящ изследователски инструментариум, който успешно съчетава методите на емпиричното проучване и културологичния и историческия анализ.

Структурата и композицията на изложението са добре обмислени и съответстват на изискванията за научния жанр *дисертация*. В общ съдържателен план може да се разграничат няколко главни компонента, които се намират в подходящи пропорции и органична взаимовръзка:

- теоретично знание (включващо дефиниране на ключови за труда понятия, като „книгоиздаване“, „издател“, „художествена литература“, „писател“);
- историзация на книгоиздаването у нас от 1990-те години насам и на жанрово-тематичните тенденции в съвременната българска белетристика;
- анализ на библиометрични данни, статистическа информация и материал, набран чрез анкета, която има за цел да определи особеностите на книгоиздателските нагласи и практики и спецификата и динамичните промени на книжния пазар у нас;
- интерпретация на събраните данни за пазарното присъствие на съвременната българска проза през разглеждания период и за рефлексията върху художествената проза от страна на различен тип медии.

По отношение на всяка от посочените изследователски перспективи трудът проявява изчерпателност и прецизност, тълкуването и осмислянето на фактите е задълбочено, при обобщаване на резултатите е постигнат убедителен синтез.

Достойнство на дисертацията е обхващането на огромен фактологичен материал, обработен систематично и представен в прегледен логичен ред. Обзорът на издателските практики в проучвания период, проследяването на белетристичната продукция на пет издателства за осем години, използването на информация от две национални бази данни и от три книжарски вериги, представянето на няколко специализирани предавания на БНТ и БНР, на пет печатни периодични издания и на три онлайн медии е израз на безспорни умения за събиране, обработка и класифициране на емпирични данни. Този внушителен фактологичен масив позволява на труда да придобие научна достоверност и стабилитет на изходната база при осъществяване на анализационни наблюдения, формулиране на твърдения и извеждане на обобщения.

Разработката бележи съществени постижения в опознаването на триадата художествен наратив – издателства – медии. По отношение на съвременната проза са направени важни наблюдения над жанровите форми роман и разказ, очертани са тематични полета и проблемни кръгове, посочени са автори, за чието представяне пред публиката и/или утвърждаване като оригинални гласове в литературата имат заслуга избраните за изследване издателства и медии.

Издателствата се проучват с оглед на тяхното конституиране през 90-те години на миналия век и на стратегиите им спрямо българската литература. Анализирани са целият спектър на техните дейности – изготвяне на публикационна политика, подбор на заглавия, редактиране и коригиране на текста, дизайнерско оформление, маркетингови подходи, реклама, сътрудничество с авторите, медиите и читателската аудитория. Специално внимание е отделено на собствения път на развитие на всяко издателство, на специфичните предизвикателства, през които то преминава, на трансформациите в пазарното му поведение. С разгръщането на тези изследователски линии трудът обогатява съществуващото познание за книгоиздаването, неговата организация и мениджмънт в сферата на белетристиката. Внимателният анализ на данните от проведена анкета допринася за разкриване на отношението на издателите към публикуването на художествена проза и на пазарните им стратегии в този план. Впечатление прави отличното графично оформление на материала от анкетата, представен подробно в последната част на дисертацията – „Приложение“.

Дейността на медиите за отразяване на новости в литературата е другият съществен дял в дисертацията. Ролята на различни по характера си медии за популяризиране на художествената проза е балансирано представена в отделни структурни части. Широкият захват на проучването се осъществява чрез анализ на специализирани предавания на БНТ и БНР, както и чрез разглеждане образа на българската белетристика в огледалото на печатна периодика и онлайн издания. Тази изследователска перспектива изяснява задълбочено особености на държавните и частните медийни политики по отношение на литературата, както и на рефлексията върху художествената проза чрез отзиви, рецензии, интервюта, дискусии, премиерни представяния и пр.

Специален акцент заслужава уменията на докторантката да очертае специфичния профил на всяка една от анализираниите медии, при цялото многообразие от концепции и практики за представяне на литературна продукция, която е създадена от автори с различна популярност, в различни тематични области и жанрови форми.

Изследователският успех на Жана Попова се дължи и на доброто познаване на важни за труда ѝ научни изследвания, които са осмислени критически. Фактите и идеите, почерпени от тях, са успешно интегрирани със самостоятелно постигнатото познание. Библиографията е оформена прецизно.

Докторантката дефинира приносите на труда си в съответствие с действителните му постижения.

Дисертацията е написана на ясен език в подходящ стил и регистър, специфичните за научното направление термини и понятия са използвани коректно.

Авторефератът съответства на разгърнатото изложение. В него са показани високи умения за синтезирано представяне на съдържанието на всяка част от труда.

II. Приноси на дисертационното изследване

Основният принос на труда е в убедителното аргументиране на тезата за важната роля, която изпълняват издателствата и медиите по отношение на съвременната българска белетристика. Това обобщено представено научно значение на дисертацията се дължи на ред конкретни постижения:

- Детайлизиране на картината на българското книгоиздаване от 1990-те години насам;
- Добиване и анализиране на информация за издателски нагласи, политики и практики в сферата на художествената проза от български автори;
- Успешно направен библиометричен анализ на състоянието на книжния пазар у нас с акцент върху родната белетристика;
- Представяне на водещи български разказвачи с оглед на тяхното взаимодействие с издателства и медии, прилагащи модерни стратегии в сферата на културната комуникация и бизнеса.

С посочените достойнства дисертационният труд обогатява научните представи за взаимовръзката между литература, книгоиздаване и медиен живот, с което може да бъде полезен както за специалисти по обществени комуникации, така и за изследователи, които се интересуват от литературознание и особено много от социология на литературата.

III. Бележки и препоръки

1. Налице е известно разминаване между заглавието и изложението по отношение на обхванатите жанрове – очакването е за изследване на издателско-медийната констелация не само по отношение на художествената проза, но и на поезията и драмата, ако приемем триделното класифициране на литературните произведения. Това несъответствие е обяснено от докторантката на с. 17 чрез факта на доминиращия интерес на читателите към белетристиката спрямо останалите литературни форми и чрез големите приходи от нейното издаване. Независимо от направеното уточнение в много случаи понятията „художествена литература“ и „белетристика“ се употребяват като синоними.

2. При желание за бъдеща изследователска дейност бих препоръчала на Жана Попова да разгледа и ролята за литературната комуникация на изключително популярното онлайн издание за словесно изкуство „Литернет“, отличаващо с национални и международни награди.

IV. Публикации и участия в научни форуми

По темата на дисертацията са публикувани седем статии, пет от които в издания на Софийския университет, една – в престижен сборник, и една в електронно списание. Представен е и списък с други публикации. Докторантката има девет участия в научни форуми, един от които международен. С научната си активност докторантката изпълнява изискването за оповестяване на резултатите от изследването си и за тяхната апробация пред научната общност.

V. Заключение

Представеният труд има несъмнена научна и приложна стойност. Той убеждава в способностите на докторантката да провежда емпирично проучване, да систематизира обемен фактологичен материал, да прави цялостен и задълбочен анализ на изследвания предмет, да извежда значими резултати. Креативни хипотези, познаване на важни теоретични източници, ясни и богато аргументирани твърдения, актуалност на постигнатите резултати – това е обобщеното ми становище за разглежданата дисертация. Въз основа на всичко това предлагам на научното жури да присъдим на Жана Ст. Попова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информации и информационни науки (Журналистика – Книгоиздаване XXI век).